

FAS - Zespół Alkoholowy Płodu (FETAL ALCOHOL SYNDROME)

Fetal Alcohol Syndrome (FAS) jest to zespół nieprawidłowości, stwierdzany u niektórych matek spożywających alkohol w okresie ciąży. Następuje on w wyniku picia alkoholu przez kobiety ciężarne. Wówczas alkohol przenika przez łożysko i jest wchłaniany w całości przez dziecko, uszkadzając płód nieodwracalnie, nawet wtedy kiedy matka tego nie odczuwa. Zespół alkoholowy płodu (FAS) wiąże się z fizycznymi, umysłowymi i behawioralnymi anomalnościami.

Większość dzieci z FAS charakteryzuje się deformacjami twarzy, problemami ze wzrostem oraz trwałym uszkodzeniem mózgu.

Skutki używania alkoholu przez kobiety ciężarne mogą być różne, dlatego nie wszystkie dzieci obciążone zespołem będą do siebie podobne. Niektóre z nich będą w większym stopniu obciążone niż pozostałe. Inne będą wykazywać mniej fizycznych aniżeli związanych z zachowaniem się opóźnień, charakteryzując się przy tym lekkim upośledzeniem umysłowym. Wiele spośród nich będzie miało trudności w nauce i w kontaktach społecznych.

Dzieci, które nie posiadają pełnoobjawowego FAS, ale w życiu płodowym były narażone na działanie alkoholu są diagnozowane jako osoby obciążone **Fetal Alcohol Effects (FAE)**.

Mogą one charakteryzować się normalnym wzrostem, wyglądem, ich rozwój umysłowy może mieścić się w normie. Jednak tak samo jak dzieci z FAS mogą mieć problemy z zachowaniem, nauką i rozumowaniem.

Zagrożenia związane z używaniem alkoholu w ciąży

Alkohol bardzo łatwo przenika przez łożysko, dostając się do krwiobiegu dziecka. Po upływie 40 do 60 minut od spożycia alkoholu przez matkę, jego stężenie w krwiobiegu płodu jest równe stężeniu alkoholu we krwi matki.

Alkohol, którego wątroba matki nie zdołała pomieścić, krąży po całym organizmie zarówno jej jak i dziecka, prowadząc do powstania wielu defektów. Uszkadza on główne narządy (w szczególności mózg) oraz zaburza liczne procesy neuro- i biochemiczne prowadząc do większych uszkodzeń embrionu i płodu niż używanie jakichkolwiek narkotyków.

FAS/FAE jest jednostką chorobową w 100% możliwą do uniknięcia, wystarczy, że kobieta w ciąży powstrzyma się od picia alkoholu w każdej, nawet niewielkiej ilości.

Wiele spośród kobiet spożywających alkohol na wiadomość o ciąży przestaje pić. Niestety następuje to zazwyczaj 3 miesiącu, kiedy alkohol zdążył już w sposób nieodwracalny uszkodzić płód.

Spożycie alkoholu w **I trymestrze ciąży:**

- uszkadza mózg;
- osłabia rozwój komórek;
- atakuje główne organy płodu takie jak serce czy nerki;
- prowadzi do deformacji twarzy;
- powoduje poronienia.

Spożycie alkoholu w **II trymestrze ciąży:**

- osłabia rozwój mózgu;
- powoduje poronienia zagrażające życiu matki;
- uszkadza mięśnie, skórę, gruczoły, kości i zęby.

Spożycie alkoholu w **III trymestrze ciąży:**

- osłabia rozwój mózgu i płuc;
- prowadzi do zaburzenia rozwoju wzrostu.

Właściwości FAS/FAE

Nie wszystkie dzieci z FAS/FAE są do siebie podobne. Tak samo skutki spożywania alkoholu w czasie ciąży mogą być różne. Zależy to od okresu ciąży, w którym alkohol został spożyty, od diety kobiety, jej wieku i kultury picia.

Typowe dziecko z FAS/FAE wykazuje behawioralne, psychiczne i fizyczne problemy odbiegające od normy.

Poniższe cechy są najbardziej charakterystyczne dla dzieci z FAS/FAE, jednak nie każde dziecko będzie posiadało je wszystkie naraz.

Fizyczne właściwości FAS i FAE

1. Wady wzrostu:

- niska waga urodzeniowa;
- mała waga w stosunku do wieku;
- mała głowa;
- niedobór wzrostu;
- zaburzenia rozwojowe.

2. Deformacje twarzy:

- małe, szeroko rozstawione oczy;
- skrócone szpary powiekowe;
- opadające powieki;
- krótkowzroczność;
- zez;
- krótki zadarty nos;
- brak rynienki podnosowej;
- brak czerwieni wargowej;
- spłaszczony środek twarzy;

- słabo rozwinięta szczęka;
- duże lub źle ukształtowane uszy;
- wąskie czoło.

3. Inne pojawiające się zaburzenia:

- niepowodzenia w prosperowaniu;
- nierozwinięte paznokcie u rąk i nóg;
- krótka szyja;
- słaba koordynacja wzrokowo- ruchowa;
- problemy ze słuchem;
- anormalności stawów i kości.

Dzieci z FAS/FAE bardzo często wykazują **problemy z zachowaniem** a większość z nich nie będzie w stanie normalnie funkcjonować w społeczeństwie. Najczęściej występujące problemy z zachowaniem:

- nadaktywność;
- nieustępliwość;
- pasywność;
- impulsywność;
- drażliwość;
- problemy ze snem;
- złośliwość;
- nadwrażliwość na dotyk i dźwięk;
- trudności z adaptacją;
- problemy z organizacją;
- niska samoocena;
- trudności z samokontrolą;
- łatwość popadania w stany depresyjne;
- problemy z absencją;
- problemy ze sferą seksualną.

Dzieci z FAS/FAE bardzo często mają **problemy z nauką**. Ich przyczynę stanowi słaba pamięć, kłopoty z myśleniem (zwłaszcza abstrakcyjnym i przyczynowo- skutkowym) a także niezdolność przetwarzania informacji. Zazwyczaj dziecko pomimo, że posiada określony zasób informacji, nie potrafi ich wykorzystać w konkretnej sytuacji.

Nauka tych osób jest niesystematyczna, przeplatana okresami, w których dziecku łatwo jest przyswoić nowe informacje z okresami, w których ma ono problemy z zapamiętywaniem i umiejętnością wykorzystania wcześniej zdobytej wiedzy.

Często na tej podstawie nauczyciele oceniają takie dzieci jako leniwe, niesystematyczne, nieprzykładające się do nauki.

Osoby z FAS/FAE często charakteryzują się **nieodpowiednimi zachowaniami społecznymi**. Są także niezdolne do tego, aby analizować skutki własnego postępowania. Nie potrafią odczytywać podtekstów ukrytych w mimice, gestach czy słowach. Są one społecznie i emocjonalnie niedojrzałe.

Dzieci z FAS/FAE, zwłaszcza w wieku dorastania, mają kłopoty z nawiązywaniem kontaktów z rówieśnikami. Są bardzo podatne na manipulację i wykorzystanie. Z powodu swojej ufności i łatwowierności często stają się ofiarami przemocy seksualnej, fizycznej, psychicznej. Dlatego wymagają stałego nadzoru ze strony osób dorosłych.

Materiał dostarczony przez **lekarza ginekologa Jacka Kolanko**